

Socialpædagogernes input til Ekspertudvalgets endelige afrapportering 2024.

I Ekspertudvalgets delrapport 1 peger udvalget på, at udgiftsvæksten på det specialiserede socialområde er drevet af prioriterings-, planlægnings- og markedsudfordringer. På den baggrund kom udvalget med 11 anbefalinger, som Socialpædagogerne kommenterede på den 30. juni 2023.

Socialpædagogerne er af den opfattelse, at det specialiserede socialområde grundlæggende er underfinansieret, men anerkender samtidigt, at der er behov for at få afdækket, hvad der driver udgifterne på området, og ikke mindst om de anvendte midler i videst muligt omfang skaber udvikling, trivsel og muligheder i livet for udsatte og mennesker med svære handicap, psykiske lidelser og sociale problemer.

Ekspertudvalget er blevet bedt om at komme med anbefalinger til, hvordan man kan sikre en bæredygtig faglig og økonomisk udvikling på socialområdet. Det er vores forhåbning, at den endelige rapport fra Ekspertudvalget vil komme med konkrete bud på, hvordan der kan sikres en faglig kvalitet i støtten til borgerne og dermed bidrage til en mere effektiv brug af ressourcerne på socialområdet og i samfundet.

Selvom der er mange gode og fagligt stærke socialpædagogiske indsatser, hvor den faglige kvalitet i indsatsen er i top, er der desværre også tilbud, hvor den faglige kvalitet er helt utilstrækkelig. Her er den største udfordring mangel på uddannede medarbejdere og mangel på specialiseret viden om de målgrupper, der skal have støtten. Når udsatte og anbragte børn og unge og mennesker med handicap og psykiske lidelser ikke får den støtte, de har brug for, koster det på muligheder i livet, adgang til fællesskaber, job og uddannelse, trivsel og sundhed. Det er en høj pris at betale for den enkelte og for samfundet.

Det er vores vurdering, at mange af de helt centrale udfordringer på området hverken kan håndteres på det enkelte tilbud eller indenfor kommunegrænsen. Der er brug for mere strukturelle greb til at sikre den faglige kvalitet, og at der fortløbende generes ny viden og udvikling på området.

Socialpædagogernes forslag

NATIONAL SPECIALEPLANLÆGNING PÅ SOCIALOMRÅDET

Den specialiserede faglige viden på socialområdet er under pres. De færreste kommuner har selv grundlaget for at opbygge ekspertisen og relevante tilbud til de mest specialiserede målgrupper, og både for den enkelte og for samfundet kan fraværet af den rette specialiserede støtte blive en meget stor omkostning.

Socialpædagogerne foreslår, at der indføres en national specialeplan på det specialiserede socialområde, som med inspiration fra sundhedsområdet skal sikre, at borgere med meget komplekse eller sjældent forekomne handicaps kan få den rette specialiserede støtte, uanset hvor i landet de bor. Samtidig skal kommunerne forpligtes til at inddrage specialiseret viden i udredningen og visitationen, så borgerne modtager den rette støtte første gang. En national specialeplan med et forpligtende samarbejde vil bidrage til et langsigtet og vedvarende kvalitetsløft af handicapområdet, hvor faglige hensyn bliver det bærende hensyn i udredning, visitation, indsatser og opfølgning.

Nationale forsknings- og kompetenceprogrammer, der knyttes op på specialerne, skal sikre fortsat udvikling og forbedring af indsatserne til mennesker med svære og komplekse handicap og psykiske lidelser. Herunder skal det internationale samarbejde omkring viden og metodeudvikling udvikles og styrkes.

SKÆRPEDE KRAV TIL KVALITETEN

Et kvalitetsløft af det specialiserede socialområde kræver et øget fokus på fagligheden hos medarbejderne på de sociale tilbud. Mennesker med handicap, psykosociale problemer og psykiske lidelser og deres pårørende skal opleve, at de bliver mødt af medarbejdere, der har faglig viden og indsigt i de udfordringer, de har, og som har de fornødne færdigheder til at understøtte deres udvikling og trivsel.

Under halvdelen af medarbejderne på de socialpædagogiske tilbud har en socialpædagogisk uddannelse og på hvert femte botilbud er det kun en ud af tre medarbejdere. Og udviklingen går desværre den gale vej. På nuværende tidspunkt har mere end hver tredje medarbejder på botilbuddene slet ingen relevant uddannelse¹ og vi ser ind i en fremtid, hvor udfordringerne vokser².

Undersøgelser fra Rambøll viser klare statistiske sammenhænge, så der på opholdssteder og døgntilbud med en højere andel uddannede socialpædagoger er flere anbragte børn, der trives og klarer sig bedre i folkeskolen³. På botilbud med en højere andel uddannede socialpædagoger er der betydeligt større sandsynlighed for, at beboerne har god trivsel, kommer i lønnet beskæftigelse og undgår indlæggelser og genindlæggelser⁴. Samtidig er der på både det specialiserede børne- og voksenområde mindre sygefravær og mindre udskiftning i personalegruppen, når andelen af uddannede socialpædagoger er højere⁵.

Socialpædagogerne foreslår konkret, at kravene til uddannelsesniveaue for medarbejdere på døgn- og botilbud skal skærpes. Samtidig skal personalesammensætningen følges systematisk af socialtilsynet, og offentliggøres på Tilbudsportalen, så det bliver muligt at følge udviklingen og sammenligne tilbud på tværs. Oplysningerne skal desuden gøres tilgængelige til statistikformål, så udviklingen kan følges løbende. En øget gennemsigtighed og et skærpet tilsyn med kvaliteten vil være med til at styrke tilliden og retssikkerheden for mennesker med handicap.

KVALITETSLØFT GENNEM MERITPÆDAGOGUDDANNELSE AF UFAGLÆRTE

Merituddannelse af de ufaglærte vil både bidrage til et fagligt løft af området og samtidig være en del af løsningen på de aktuelle og meget bekymrende udfordringer med rekruttering og fastholdelse på socialområdet. Der er behov for udvikling af fleksible meritmodeller og finansiering, der kan sikre et fornuftigt forsørgelsesgrundlag for modne ufaglærte medarbejdere⁶.

Beregninger foretaget af AE har for Socialpædagogerne viser, at der selv med fuld løn under det første år af uddannelsen er samfundsøkonomiske gevinster ved at merituddanne ufaglærte⁷.

STYRKET DEN SOCIALPÆDAGOGISKE RETNING PÅ PÆDAGOGUDDANNELSEN

¹ https://sl.dk/om-os/udgivelser/uddannelse/uddannede-socialpaedagoger-paa-socialomraadet-og-https://sl.dk/media/15658/notat-uddannet-personale-kr1_2023.pdf

² <https://www.ae.dk/analyse/2023-10-ubalancer-paa-arbejdsmarkedet-for-socialpaedagoger-i-2035>

³ <https://sl.dk/om-os/udgivelser/uddannelse/uddannede-socialpaedagoger-paa-socialomraadet>

⁴ <https://sl.dk/om-os/udgivelser/det-specialiserede-socialomraade/uddannede-socialpaedagoger-paa-det-specialiserede-socialomraade>

⁵ <https://sl.dk/om-os/udgivelser/uddannelse/uddannede-socialpaedagoger-paa-socialomraadet>

⁶ <https://www.ae.dk/analyse/2023-11-rekruttering-af-socialpaedagogiske-meritpaedagoger>

⁷ <https://www.ae.dk/analyse/2021-09-oekonomiske-effekter-af-uddannelsesloeft-paa-socialomraadet>

En del af løsningen på de aktuelle rekrutteringsudfordringer på de store velfærdsområder, herunder socialområdet, ligger i uddannelsessystemet. Vi skal have mere volumen på pædagoguddannelsen, flere skal uddanne sig til socialpædagoger, og de studerende skal rustes bedre til det arbejdsmarked, der venter dem.

For at sikre en ambitiøs, attraktiv og målrettet pædagoguddannelse foreslår Socialpædagogerne at styrke den socialpædagogiske retning på pædagoguddannelsen. En styrket socialpædagogisk retning vil være med til at sikre, at nyuddannede socialpædagoger får et dybdefagligt indblik i området og bliver fagligt rustet til at varetage de komplekse socialpædagogiske opgaver, som venter dem på arbejdsmarkedet. Det vil samtidig styrke fagidentiteten og sikre bedre forventningsafstemning i mødet med praksis, hvilket vil kunne bidrage til at fastholde fremtidens socialpædagoger i faget.

FLEKSIBLE STØTTEMULIGHEDER

Mennesker med handicap og psykiske lidelser er lige så forskellige som alle andre, og det er derfor afgørende for kvaliteten, at indsatsen tager udgangspunkt i den enkeltes ressourcer, håb og drømme. Det handler om en grundlæggende forståelse for, at det gode liv kan se ud på mange måder, og at den enkeltes behov for støtte kan variere livet igennem – både i omfang og indhold.

Socialpædagogerne foreslår en udbredelse af mere fleksible støttemuligheder, hvor den enkelte borger har mulighed for at tilpasse støtten til egen aktuelle livssituation og behov. Det kan fx være, at borgeren og bostøttemedarbejderen får rammerne til sammen at tilrettelægge støtten efter behov. Det kan være en model for fleksibel støtte i overgangsperioder, f.eks. ved indtræden på arbejdsmarkedet, i uddannelsessystemet eller ved flytning i egen bolig. Det kan også være en model for hvilende støtte, som skal sikre nem og smidig mulighed for genoptagelse, hvis behovet for støtte igen opstår.

ET NATIONALT RÅD FOR UDVIKLING AF DET SPECIALISEREDE SOCIALOMRÅDE

Som en del af en handicapreform bør der etableres et nationalt råd for udviklingen af det specialiserede socialområde, som erstatter den nuværende nationale koordinationsstruktur. Rådet skal bestå af repræsentanter med særlig indsigt i det specialiserede socialområde, som skal følge udviklingen, identificere nye målgrupper og behov samt drøfte erfaringer, udfordringer og nye løsninger på området. Rådet skal samtidig bidrage til den fortsatte udvikling af specialeplanen på det specialiserede socialområde.